

Länsstyrelsen
Värmland

Riksintresse för kulturmiljövården

Visnums Kil

Områdesnamn:	Visnums Kil
Områdesnummer:	K 26
Kommun:	Kristinehamn
Socken:	Visnums Kil

Sammanfattning

Innehåll:

Fornlämningar, kyrkby- och herrgårdsbebyggelse, odlingslandskap och betespräglad skogsmark. Järnålder, medeltid, 1700- och 1800-tal.

Urvalsmotiv:

Kulturlandskapet vid Kilsviken och Visnums-Kils 1700-talskyrka illustrerar en lång kontinuerlig bebyggelseutveckling. Från järnålder härstammar flera gravfält samt ett antal spridda ensamliggande gravhögar varav flera är större. Den äldsta träkyrkan uppfördes vid 1200-talets mitt till vilken tid sockenbildningen med säkerhet återgår. I den nuvarande kyrkans närhet återfinns fyra välbevarade herrgårdar från 1700- och 1800-talen. Bland dessa kan särskilt Kilsby och Nynäs framhållas. Samtliga fyra herrgårdar utgjorde under medeltiden klosterhemman under nunneklostret Riseberga. Efter vasatidens reduktion överläts herrgårdarna på ståndspersoner.

Beskrivning

Trakten kring Kilsviken och Visnums-Kils kyrka utgör en av östra Värmlands forntida centralbygder vars konsolidering med säkerhet kan följas tillbaka till järnåldern. I området ingår fyra gravfält varav det vid Backa är störst. Dessutom finns här några av östra länsdelens största ensamliggande gravhögar. Av nuvarande bebyggelse är kyrkan från 1750-talet äldst. I kyrkan finns flera inventarier från medeltiden. På de före detta kloster- och frälsehemmanen, numera herrgårdarna, Kilsby, Nynäs, Ed och så vidare finns bevarade corps-de-logis och driftsbyggnader från 1700- och 1800-talen. Kilsby, uppfört 1708, är kanske den av sätesgårdarna som behållit sitt ursprungliga utförande bäst. Övrig bebyggelse i området som prästgård och skola med mera härrör från 1800-talets senare del.

Kulturhistoriskt värde

Slättbygden kring Kilsviken har en bebyggelsehistoria som återgår till århundradena efter Kristi födelse. Flera större gravanläggningar, endera ensamliggande eller samlade i gårdsanknutna gravfält till exempel vid herrgårdarna Kilsby, Nynäs och Ed, vittnar om en boskapskötande befolkning som redan under järnåldern tagit slättlandet vid vänerstranden i besittning. Sockenbildningen återgår till medeltiden då också den första träkyrkan restes, medan den nuvarande kyrkobyggnaden härrör från 1750-talet. Gravfält, kyrka, herrgårdsbebyggelse med

omgivande odlings- och hagmarker illustrerar ett osedvanligt välbevarat kulturlandskap representativt för vänerstrandens och slättbygdens kolonisationsutveckling.

Hot

Ej specificerat.

Skydd

- Kyrkan och begravningsplatsen utgör kyrkliga kulturminnen enligt Kulturminneslagen (KML).
- Fornlämningarna inom området äger skydd enligt KML.
- Området omfattas av områdesbestämmelser.

Avsikter och åtgärder

Nybebyggelse och förändringar av befintlig äldre bebyggelse behandlas restriktivt. Kalavverkning eller omföring av jordbruksmark till skogsmark bör inte ske.

Riksantikvarieämbetets värdetext (1996):

Motivering:

Odlingslandskap med kontinuerlig bosättning från järnåldern.

Uttryck för riksintresset:

Herrgårdar med 1700- och 1800-talsbebyggelse, till exempel Kilsby och Nynäs, vilka under medeltiden tillhört Riseberga kloster. Fyra gravfält och två gravgrupper med totalt ca 50 högar övertorvade stensättningar. Sockencentrum med 1700-talskyrka, prästgård och skola från 1800-talet.

I området ingår även:

-

Övrigt

Riksintresset Visnums Kil överensstämmer i stort sett med kulturmiljön Visnums Kil (152) enligt kulturmiljöprogrammet för Värmlands län.

Referenser

- Kulturminnesvårdens riksintressen i Värmlands län, Länsstyrelsen 1980.

Ändringsinformation

Datum:	Kommentar:
2007-11-05	Huvuddelen av informationen hämtad från 1988 års beskrivning av riksintressen i Värmlands län.
2007-12-10	Beskrivningen av områdets skydd ändrad till aktuella förhållanden och gällande lagstiftning.